

Iván Dániel* – Koi Gyula**

**Bibliográfia az alkotmányról, az államról, az
Országgyűlésről, a központi állami szervekről és a
választási rendszerekről (negyedik kiadás, 2015. évi
lenyomat)**

**Bibliography on the Constitution, the State, the
Parliament, the Central State Organs and the Election
Systems (fourth edition, print version of 2015)**

ÖSSZEFOGLALÁS

Nagy szabású, limitált példányszámú alapmunka ötödik kiadása jelent meg Soltész István szerkesztésében. A *Bibliográfia az alkotmányról, az államról, az Országgyűlésről, a központi állami szervekről és a választási rendszerekről* című kötet hatalmas vállalkozás, mely a címben jelzett tematikák körében gyűjti össze és tárja fel az írásokat. Célunk e terjedelmes bibliográfia ismertetése és erényeinek kiemelése.

SUMMARY

The fifth edition of a large-scale basic work with limited issues has been published, edited by István Soltész. The *Bibliography, entitled Bibliography on the Constitution, the State, the Parliament, the Central State Organs and the Election Systems*, is a vast work which collects and reveals publications such kind of topic that was indicated in the title. Our goal is to emphasize and present the virtue of this monumental bibliography.

* IVÁN DÁNIEL tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar, Általános Közigazgatási Jogi Intézet; doktorandusz hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola (Ivan.Daniel@uni-nke.hu).

** KOI GYULA tudományos munkatárs, Magyar Tudományos Akadémia, Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet; tudományos főmunkatárs, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar, Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Intézet (Koi.Gyula@uni-nke.hu). Készült az MTA TK Jogtudományi Intézete „Nemzeti Jogi Bibliográfia. Jog- és államtudományi bibliográfia. I. Könyvészet 1867-1950” elnevezésű kutatás keretében.

Magyarország könyvtörténetében és kultúratörténetében jelentős szerepük van a bibliográfiáknak. Az időben korábbi előzményeket nem tekintve modern értelemben a legelsőik között tartjuk számon Szabó Károly (1824-1890), illetve Petrik Géza (1845-1925) könyvészeit. Szabó Károly *Régi magyar könyvtár* című műve első kötetében az 1531 és 1711 közötti magyar nyelvű nyomtatványok könyvészetét tárta fel 1879-ben. Ezt követte 1885-ben a vállalkozás második kötete, amely az 1473 és 1711 közötti hazai idegen nyelv nyomtatványok számbavételét végezte el. E két kötethez 1885 és 1912 között Sztripszky Hiador pótlásokat jelentetett meg *Adalékok...* című művében.

A könyvészeti kutatások szervezettebbé válásával főként az 1711-ig terjedő időszak egyes korszakaiban 30-50%-kal növekedett az ismertté vált nyomtatványok száma, ezért Szabó Károly vállalkozásának utódaként jelenik meg a *Régi magyarországi nyomtatványok* sorozat, amely az 1473-as évszámmal indult 1971-ben és 2012-ben már a negyedik vaskos köteténél jár, melynek záró évszáma 1670. Az alapmű *spiritus rectora* a magyar könyvészettudományok doyen-je Borsa Gedeon.¹

A magyar könyvészet számára hasonlóan jelentős alapmű a Petrik Géza-féle *Magyar könyvészet*, amely az 1712 és 1860 közötti nyomtatványok jegyzékét tartalmazza, későbbi kiegészítéseit tekintve 1920-ig terjed. A Petrik mű 1888-1928-ig jelent meg, a folytatásokat Kiszlingstein Sándor és Barcza Imre, valamint Kozocsa Sándor adták ki, az 1920-as évvel bezárólag. A Petrik-féle könyvészet és folytatásai nem csak a könyveket és kisnyomtatványokat, hanem a folyóiratokat is regisztrálták.²

E vállalkozás folytatásának tekintendő az 1921-1944 közötti *Magyar könyvészet* és folytatásai.³ Mindezek mellett a korai nyomtatványanyag körében szintén jelentős még az Apponyi Sándor-féle *Hungarica* című, a külföldi szerzők által írt magyar vonatkozású műveket tartalmazó bibliográfia, illetve Szabó Károly munkájának hasonló tárgyú harmadik kötete. A gróf Apponyi Sándor (1844-1925) által írott magyar és német nyelven írt munka vonatkozásában a kiegészítéseket a szerző halála után Dézsi Lajos (1868-1932) kezdte el, majd a 2000-es években Vekerdí József (1927-2015) fejezte be. A Szabó Károly-féle harmadik kötetet Hellebrant Árpád véglegesítette és jelentette meg 1896-1898-ban, ennek pótlásai 1990 és 1996 között láttak napvilágot (Dörnyei Sándor és Szálka Irma munkája).⁴

Nyilvánvaló, hogy ezek a bibliográfiai alapművek is tartalmaznak állam- és jogtudományi anyagot. Mindez azonban nem menti fel a jogtudomány művelőit azon kötelezettség alól, hogy saját tudományuk könyvészetét műveljék. Számos szaktudományban a 15-16. századi kezdetektől 1945-ig és több-kevesebb hiányossággal napjainkig terjedő bibliográfiák állnak rendelkezésre (orvostudomány, közgazdaságtan, mezőgazdaság). Sajnos

az állam- és jogtudomány ennyire még nem tart előre, és az 1801 előtti anyag is csak részlegesen van feltárva (illetve annyiban, amennyiben a felsorolt alapbibliográfiák ezt megtették).

E körben csupán egyes nagyobb hazai könyvtárak jogi- és államtudományi szempontú könyvészeti feltárását lehet említeni.⁵ Ellenben az 1945 és 1989 közötti (és kis részben ez utáni) korszak főként Nagy Lajos (1911-1986) bibliográfus, büntetőjogász áldozatos munkája okán példaszerűen dokumentált.⁶ Ugyanő a külföld számára egy alapvetően (de nem kizárólag) a hazai jog 1945 utáni idegen nyelvű produktumaiból, és a magyar nyelvű nagy kézikönyvekből is kiadott egy válogatott bibliográfiát 1980-ig angol nyelven már sajnos csak a rendszerváltás hajnalán közzétetten (3316 tétel). (A nem angol források címei angol fordításban is olvashatóak).⁷ Figyelemreméltó az a közigazgatási válogatott bibliográfia is, melyet a Kádár-rendszer utolsó periódusának kezdetén állítottak össze, a szerkesztést Kovács Kálmán (1913-1988) és Máthé Gábor, a bibliografizálási feladatokat Hernádi László Mihály vállalta magára (2600 tétel).⁸ (Az ELTE ÁJK Magyar Jogtörténeti Tanszékén, mint akadémiai kutatóhelyen folyó vállalkozásban Nagy Lajos és bibliográfus kollégái is részt vettek, akik egy 1825 és 1945 közötti teljes jogi bibliográfia gyűjtőmunkáját is elkezdték, de az sosem jelent meg).⁹ Az egyéb (nem közjogi) szakbibliográfiák ügyére vizsgálatunk nem terjed ki.

A bibliográfiák lényege a teljességre törekvés, és ezt nem pótolhatja semmiféle önkéntes adatszolgáltatáson alapuló adatbázis. Nyilván még nehezebb a helyzet akkor, amikor történeti bibliográfiáról (azaz nem kurrens bibliográfia, vagyis tehát történeti jellegű, azaz visszatekintő (retrospektív) könyvészet) van szó. Mivel tehát mind az 1801 előtti, mind az 1801 és 1945 közötti jogi- és államtudományi könyvészetünk hiányos és esetleges, mindezen hiányok részleges pótlása, illetve a jelenkor szakkönyvészetének feltárása rendkívüli módon üdvözlendő cselekedet.

Mivel az 1945 és az 1991 közötti korszakot kivéve tudományosan feltárt jog- és államtudományi bibliográfiával nem rendelkezünk, ezért rendkívül fontos tény, hogy Soltész István közjogi tárgyú bibliográfiája a korábbi negyedik kiadás átdolgozott és bővített változataként a 2015. évben ismét napvilágot látott. Szabó, Petrik, Apponyi és Borsa bibliográfiája a könyvtártudomány magasabb szempontjait figyelembe véve évek és azon belül a városok elnevezésének és a nyomdászok nevének alfabetikus sorrendjében veszi fel. Azonban a szakbibliográfiák ezzel a módszerrel legfeljebb csak a kifejezett történeti anyag tekintetében elégedhetnek meg. Ezért a bibliográfia 2015-ös kiadása az 5. számú végjegyzetben említett Kudora Károly módszerére emlékeztetően tárgyszavak, illetve egész pontosan egy igen szofisztikált tárgyszó-rendszer alapján áll. Mielőtt a bibliográfia korábbi

kiadásainak és a jelen kiadvány tartalmiságának ismertetésébe kezdenénk, mindenképpen szólnunk kell arról a kiváló jogtudósról, aki nélkül ez a vállalkozás soha nem jelenhetett volna meg.

Dr. Soltész István 1951-ben született, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán folytatott tanulmányokat követően szerzett állam- és jogtudományi doktorátust. Később évtizedeken keresztül az Országgyűlés főtitkára volt 1989. május 10. és 2012. december 31 között. 2013. január 1-jétől 2013. augusztus 1-ig az Országgyűlés Hivatalának törvényhozási főigazgató-helyettese. E hivatalban utóda dr. Bárány Tibor lett. (A tisztség neve megváltozott Mátrai Márta, a magyar Országgyűlés háznagya megjelenését követően: az Országgyűlés főtitkára helyett az Országgyűlés Hivatalának törvényhozási főigazgató-helyettese lett az egyenértékű megnevezése a korábbi pozíciónak).¹⁰

A Soltész István által összeállított bibliográfia 2004-ig vezethető vissza kiadástörténeti szempontból. A 2004-es első kiadás terjedelme 427 oldal volt.¹¹ Ezt követte a második átdolgozott és bővített kiadás megjelentetése, amelynek terjedelme mintegy 330 oldallal, azaz közel 80%-kal volt több mint az első kiadás esetében, így 755 oldalnyira módosult a kötet hossza.¹² A közjogi könyvészet harmadik átdolgozott és bővített kiadása 1347 oldalra terjedt. Ez a második kiadáshoz képest közel 100%-os bővülést, az első kiadáshoz képest pedig közel 200%-os terjedelemlnövekedést jelentett.¹³ A 2014-ben megjelent negyedik, bővített és átdolgozott változat hossza 1363 oldalra változott.¹⁴ A negyedik kiadás 2015-ös verziója a 2014-es edícióval azonos terjedelemben, de átdolgozásokkal jelent meg. Ez azzal magyarázható, hogy a betűméret és a margók szélességének csökkentése okán azonos terjedelemmel, ám 2000 tételes növekménnyel jelent meg a kötet.¹⁵

A bibliográfia erénye, hogy egy rendkívül átgondolt struktúra címszavai mentén tárja fel, mind a monografikus, mind a szaktudományi folyóirati, mind pedig főként az aktuális témák rögzítése miatt fontos publicisztikai irodalmat. (Csak a címszavakat felsoroló tartalomjegyzék 36 oldal terjedelmű). Ez a feltárás a címben írt öt nagy egységhez kapcsolódik, nevezetesen: az alkotmányhoz, az államhoz, az Országgyűléshez, a központi állami szervekhez, továbbá a választási rendszerekhez. Az anyag alapvetően 1945 utáni (főként 1989 utáni) hazai tételeket vesz fel, az 1945 előtti hazai és külföldi, valamint kurrens idegen nyelvű források válogatva fordulnak elő. A 2004-es kiadás Ambrus János Országgyűlési Könyvtár főigazgatója által jegyzett előszava szerint a magyar parlament és a parlamentarizmus problematikáját átfogó bibliográfia, úttörő vállalkozás. Az Országgyűlési Könyvtár Nagy Miklós által szerkesztett, 1929-ben megjelent katalógusa Ambrus János

figyelmeztetése szerint is csak igen szerényen volt képes összefoglalni az Országgyűlés történeti fejlődését és korabeli szervezetét, valamint a korszak tételes választójogát.¹⁶

Soltész István az első kiadáshoz írt bevezetésből kitűnően 1993-ban kezdte meg az összeállítás munkáját. Az első kiadás 9 000 címet tartalmazott, ez a második kiadás esetében 16 000 címre növekedett. A harmadik már 44 000 bibliográfiai egységet foglalt magában 2012-ben, míg ez a szám 2014-ben a negyedik kiadása esetében már 60 000-re emelkedett. A negyedik kiadás 2015. évi átdolgozott és bővített lenyomata pedig a 2000 tételes kiegészítés nyomán 62 000 címet tartalmaz. A bibliográfiai gerincét és keresési topográfiáját adó címszórend több új tétellel bővült. A 2014. évi kiadást követően már csak a 2015. évi átdolgozott és bővített lenyomata olyan, amelyre igaz a szerző bevezetéséből kitűnően, hogy nyomtatva, könyv alakban jelenik meg, ugyanis a könyv anyagát az Országgyűlési Könyvtár már a 2014-es kiadás esetében elektronikusan közzétette.¹⁷ A 2015-ös kiadás ennek következtében mindösszesen 70 példányban készült, azaz valójában bibliográfiai ritkaságnak tekinthető. A vélhetően csak elektronikusan napvilágot látó ötödik kiadás 72 000 címet foglal majd magában, ami 10 000 tételes növekmény.

A két utolsó megjelent kiadásban a főcímek és a fejezetek, valamint a címek és az alcímek még jobban tagoltak, mint a korábbiakban. Azaz a kötet közel negyedszázad kutatási eredményeit foglalja magába és bátran elmondható, hogy ilyen terjedelmű, főleg parlamentre fókuszáló, közjogi bibliográfia, sem Magyarországon, sem Európa más országaiban sem készült.

Nyilván egy rövid recenzióban nincs mód arra, hogy a kötet címrendjét részletekbe menően ismertessük. Mindenesetre elmondható, hogy már a kötet rövidítésjegyzéke is imponáló a maga több mint 15 oldalas terjedelmével.

A kézikönyv I. fejezete (65-150. o.) az alkotmányra vonatkozó hazai és kisebb részben külföldi (idegen nyelvű) monográfiákat, könyvfejezeteket, folyóiratcikkeket és publicisztikákat sorolja föl. A fejezet két alfejezetre oszlik, a magyar alkotmány történetét, illetőleg 1989-től az alkotmányt témakörök szerint vizsgálja. Az I. fejezet 1. alfejezete a magyar alkotmány története, amely a korokon átívelő történeti alkotmányt, és a történelmi korszakrendhez igazodóan, a rendi alkotmányt, a polgári alkotmányt, a szocialista alkotmányokat, és a rendszerváltás idejének alkotmányozása mellett az új alkotmány, azaz az Alaptörvényre vonatkozó nagyszámú címet sorol fel. Érdekességként említjük meg, hogy például olvashatunk alcím szinten a rendi alkotmány reformjáról (tervezeteiről), illetve a szocialista alkotmányok alfejezeten a Tanácsköztársaság illegitim 1919-es alkotmánytervezetéről és alkotmányáról egyaránt. A 2. alfejezetben az alkotmányra

vonatkozó számos témakört érint a bibliográfia szerzője, az alkotmányozás elveitől egészen az összehasonlító alkotmányjogig terjed. Nagyon jelentős tény, hogy egyes monografikus művek esetében a szerző az adott műhöz tartozó recenziókat is felveszi.

A II. fejezet (151-1140. o.) az állam-kormányzati rendszer-központi állami szervek címet viseli. Az alfejezetek szintjén olvashatunk történeti visszatekintést (1000-1990), illetve össze van gyűjtve az állam és a kormányzati rendszer tekintetében fennálló két rendszerváltás kora az 1989-1990 közötti rendszerváltás, illetve az új második politikai rendszerváltás, azaz az Orbán rendszer 2010-től. A következő alfejezet a köztársaság-köztársasági elnökre vonatkozó szakirodalmat tárja fel 1989-től. Ugyanúgy vizsgálja a bibliográfia az államalkotó tényezők kérdését is. A kötet centrális magját képezi az Országgyűlés (parlamentarizmus) alfejezet szintén történeti osztatban és témakörök szerint is. A témakörök az adójogtól a vagyontörvényekig terjed. Szintén terjedelmes alpont és korszakok, valamint témakörök szerint vizsgált, a képviselők helyzete is hasonlóan a kormány is. Hasonló módon vizsgálja a mű az olyan jelentékeny jogintézmények irodalmát, mint az Alkotmánybíróság, az Állami Számvevőszék, az állampolgári jogok országgyűlési biztosai (ombudsmanok), a Kúria (Legfelsőbb Bíróság) és a Legfőbb Ügyészség kérdéseit is. A fentebb említett terjedelmes fejezetekben olyan kuriózumszámba menő érdekességek is előfordulnak, mint humor az Országgyűlésben vagy a Szená-Torok elnevezésű Országgyűlési énekkar, valamint értesüléseket szerezhethetünk olyan kevésbé ismert témakörök irodalmáról, mint az Országgyűlés Hivatalának Irat- és Levéltára, illetőleg az Országgyűlési Múzeum.

A III. fejezet a választási rendszer-választások-népszavazás címet viseli (1141-1362. o.). Itt szintén korszakok szerint és témakörök szerint vizsgálódik a bibliográfia. A történeti rész a késői rendiségtől (reformkortól) 2014-2018-ig terjed. Itt az országgyűlési választások mellett, az időközi és előrehozott választásokról vagy pedig az ezekre vonatkozó politikai felvetésekről olvashatunk. Rendkívül értékes ezen alfejezet végén az 1990-es, az 1994-es, az 1998-as, a 2002-es, a 2006-os, 2010-es és a 2014-es választásokra vonatkozó összehasonlító elemzések könyvészete. A témakörök szerinti alfejezet választójog, választási rendszer, választási eljárás, választási szervek, választási bíraskodás, választási igazgatás nagy témakörei mellett, számos kisebb topikát is vizsgál. A további alfejezetek az Európai Parlament képviselőinek választását, a helyi önkormányzati választásokat és az egyéb választásokat (társadalombiztosítási képviselő választások, üzemi és közalkalmazotti tanácsi választások) tárja fel. Emellett a népszavazásról (népi kezdeményezésről) is olvashatunk a kötetben.

A nyomtatott forma mellett nagyon hasznos azok számára a bibliográfia anyagának elérhetősége, akik esetlegesen nem egy nagyobb vagy kisebb bibliográfiában jelzett témáról kívánnak ismereteket szerezni, hanem egy-egy szerző vagy egy-egy a kötet által képviselt, nomenklatúrába nem besorolható kérdéstről kívánnak olyan információt kapni, amely a címszintű feltárásból megismerhető.

A terjedelmes kötetben kitűnő keresőprogram segíti az eligazodást. A világháló a felvitt változatban szerzett keresési tapasztalataink alapján elmondható, hogy a szokványos ctrl+f billentyűkombináció helyett ajánlatos a digitalizált verzió nagyító ikonnal jelölt saját funkciójával keresni, mivel a saját kereséses funkció használta sokkalta számosabb eredményre vezet, mint a billentyűkombinációval megkísérelt keresés. A korábbiakban említett Petrik Géza-féle bibliográfiáról írta Kőhalmi Béla e szavakat: „Aki a magyar irodalom utolsó 200 éve könyv- és folyóirattermésének adatai után kutat, az a könyvtörténet és a bibliográfia kincsesháza, a Petrik után nyúl. A Petrik a forrás.”¹⁸ Magunk azt gondoljuk, hogy a jogi- és államtudományi bibliográfia tekintetében Nagy Lajos korszakos művével egyező értékben a Soltész a forrás.

(Soltész István (összeáll.): Bibliográfia az alkotmányról, az államról, az Országgyűlésről, a központi állami szervekről és a választási rendszerekről 1000-2015 (negyedik kiadás 2015. évi átdolgozott és bővített lenyomat). Gépelte: Gubaláné Balla Mária, Kiss Erika Gabriella, László Veronika, Nagyné Szócs Andrea, Szemes Erzsébet. Technikai szerkesztők: Kiss Erika Gabriella és Duska Józsefné. Kiadja a Szerző az Országgyűlési Könyvtár támogatásával, Budapest, 2015, 1363 oldal)

JEGYZETEK

¹ A Szabó Károly, Sztripszky Hiador, valamint Borsa Gedeon nevéhez köthető három hazai alapbibliográfia DVD lemezen is elérhető. *Elektronikus régi magyar könyvtár. Szabó Károly: Régi magyar könyvtár I-II. (1473-1711); Sztripszky Hiador: Adalékok... (1472-1711); Régi magyarországi nyomtatványok I-III. (1473-1655).* [DVD lemez] Arcanum, Budapest, 2001. Az RMNy negyedik kötetét lásd: P. Vásárhelyi Judit (szerk.): *Régi magyarországi nyomtatványok IV. 1656-1670.* OSZK, Budapest, 2012, 1361. Az 1801 előtti hazai nyomtatványanyagot rengeteg pusztítás érte, nincs a világon még egy könyvészet, ahol ennyi egy példányban (gyakran sajnálatosan csak töredékesen) fennmaradt úgynevezett unikális nyomtatvány lenne. A közölt tételek egy része egykorú adatok alapján feltételezett nyomtatvány, amely példányban nem maradt fenn. Viszont ez a csökkent számú, de értékes anyag nagyon pontos, példászerű feldolgozást tesz lehetővé, így a feldolgozás

mélysége tekintetében az RMNy példa más országok számára is. A sorozat negyedik kötete a 3696. tétellel zárult az 1473 és 1670 közötti nyomtatványokat illetően.

² A negyedik alapbibliográfia: *Magyar könyvészet 1712-1920 Petrik Géza retrospektív bibliográfiája és a pótlások*. [DVD lemez]. Arcanum, Budapest, 2001.

³ Az ötödik alapbibliográfia: Kertész Gyula-Kéglí Ferenc-Komjáthy Miklósné (szerk.): *Magyar könyvészet 1921-1944, betűrendes mutatóval, pótlásokkal, javításokkal*. Budapest, 2005.

⁴ *Apponyi: Hungarica. Antiqua-katalógus. Régi magyar könyvtár III.* [DVD lemez]. Arcanum, Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, 2003.

⁵ Kudora Károly: *A jog- és államtudományi irodalom műszavak szerint rendezett könyvészet 1867-1910*. Grill, Budapest, 1910. 246. Kiss Albert (összeáll.): *A kassai kir. Állami Jogakadémia könyvtárának szakkatalógusa*. Szent Erzsébet Nyomda, Kassa, 1917. (2), 582. (2). Krisztics Sándor-Weis István (összeáll.): *Az Államtudományi Szeminárium Könyvtárának szak- és betűrendes katalógusa a Budapesti Kir. Magy. Tudományegyetemen. Dr. Concha Győző egyetemi tanár, szemináriumi igazgató megbízásából összeállították* ---. Kertész József, Budapest, 1913. XVIII., 214. Szabó Pál (összeáll.): *A m. kir. Erzsébet Tudományegyetem és irodalmi munkássága. Az egyetem 25 éves fennállása alkalmából írta, szerkesztette, és kiadta*---. Pécsi Egyetemi Könyvtár, Pécs, 1940. 1103. (Egyetemtörténet, az oktatók irodalmi munkássága és életrajzi adatai, a jog- és államtudósok közül a legjelentékenyebbek: Erekly István, Falcsik Dezső, Krisztics Sándor, Molnár Kálmán, Személyi Kálmán, Vasváry Ferenc).

⁶ Nagy Lajos: *Állam- és jogtudományi bibliográfia. Bibliografia po voprosam gosudarstva i prava. Publikuet Institut Gosudarstva i Prava Akademii Nauk Vengrii. Bibliographie des sciences juridiques et politiques. Publiée par l'Institut des Sciences Juridiques et politiques de l'Académie Hongroise des Sciences. Staats- und rechtswissenschaftliche Bibliographie Hrsg. vom Institut für Staats- und Rechtswissenschaften der Ungarischen Akademie der Wissenschaften [1945-1991] I.-XXII.* Állam- és Jogtudományi Intézet Tudományos Könyvtára sorozat. Közgazdasági- és Jogi Könyvtár – Országgyűlési Könyvtár, Budapest, 1953-1993. [Kezdetben Nagy Lajos jogász, 1983-tól Nagy Lajos, Balázné Veredi Katalin és Orosz Ágnes jogász-könyvtáros szerkesztésében; 1987-től Veredi Katalin és Orosz Ágnes szerkesztésében s az Országgyűlési Könyvtár kiadásában]. Ismert a vállalkozás az 1962-ben megjelent 1960-1961-es kötet címében a latin *Bibliographia Iuridica Hungarica* párhuzamos címmel is. A vállalkozás eredménye számításaim szerint 60 273 tételre tehető. Ez az igen fontos jogtudományi bibliográfia első kötete vonatkozásában az 1945-1951 közötti évkört ölelte fel. Ezt követően az 1952-es és az 1953-as év anyaga külön kötetben, az 1954-1955-ös évkörtől az 1982-1983-as évkörig kötetenként két év anyaga jelent meg. Az 1977 és 1979 közötti évkör ebben a sorozatban nem, csak az először az *Acta Juridica Hungarica* keretében a *Hungarian Legal Bibliography 1977-1979* című melléklet formájában, illetve a következő lábjegyzetben olvasható, szintén Nagy Lajoshoz kötődő angol nyelvű bibliográfia részeként jelent meg. 1976-ig a sorozat folytatólagos tételszámozással jelent meg (32 874-nél tartott ekkor). A kétévenként megjelenő változat az 1982-1983-as évkörig, 1985-tel bezárólag jelent meg. Ezt hívják a szakmában „nagy bibliográfiának”. A „kis bibliográfia” egy félévente megjelenő, részben párhuzamos vállalkozás volt az 1980 és 1983- as évkör között, az Országgyűlési Könyvtár kiadásában. 1984-től az 1991-ig terjedő évkörig csak a „kis bibliográfia” jelent meg félévente (pl. 1981/1-2. külön-külön kötetben). Az 1990-es és az 1991-es évkör egy-egy kötetben jött ki. A megjelent kötetek lapszámainak összeadásából kiderül, hogy a „nagy” és a „kis” bibliográfia párhuzamos kötetei nélkül 6 636 oldal. Országgyűlési Könyvtár adatainak felhasználásával készült anyag a későbbi korszakra: *Magyar jogi bibliográfia [1989-2009]*. In: Kluwer Complex Jogtár Plusz [DVD lemez]. Kluwer, Budapest, 2009.

⁷ Nagy Lajos (ed.): *Bibliography of Hungarian Legal Literature 1945-1980*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. 429.

⁸ Hernádi László Mihály (összeáll.) – Kovács Kálmán – Máthé Gábor (szerk.): *A magyar közigazgatási irodalom válogatott bibliográfiája 1827-1944*. Statisztikai Kiadóvállalat, Budapest, 1983. 647.

⁹ „Ezen túlmenően Nagy Lajos és munkatársai hatalmas cédulaanyagot állítottak össze „Állam- és jogtudományi bibliográfia 1825-1945” [OTKA No. 1178 – K.Gy.] munkacím alatt. Nagy Lajos halálát követően Rácz Lajos irányításával kezdték meg – részben az OTKA támogatásával – a cédulaanyag feldolgozását (szakozás, valamint számítógépre vitel). A szakirodalom szerint az akkoriban - az 1980-as és 1990-es évek fordulóján -rendelkezésre álló anyagi eszközök az előkészületi kiadásokat sem fedezték, jöllehet a 100 000-es nagyságrendű cédulatömeg egy részének, a monográfiáknak a rendezését tüzték ki célul.” Schweitzer Gábor: *Jog- és államtudományi bibliográfia I. Könyvészet (1867-1950) – első fázis (1867-1896) /rövidített változat/*. MTA, Budapest, 2013. 2. főszöveg és 4. lj. <http://jog.tk.mta.hu/nemzeti-jogi-bibliografia> (utolsó megtekintés: 2017. január 15.).

¹⁰ A háznagy tisztviség 1861 és 1949 között került betöltésre, majd a 2013-as évvel élesztették újra a régi jogintézményt. A háznagy –a korábbi klasszikus feladatoktól eltérően- megbízásos jelleggel a házelnök feladatait látja el (helyettesíti).

¹¹ Soltész István (összeáll.): *Bibliográfia az Országgyűlésről, a képviselőről és a választásokról*. Parlamenti Módszertani Iroda, Budapest, 2004. 427.

¹² Soltész István (összeáll.): *Bibliográfia az Országgyűlésről, a képviselőről és a választásokról* (második átdolgozott és bővített kiadás). Parlamenti Módszertani Iroda, Budapest, 2007. 755.

¹³ Soltész István (összeáll.): *Bibliográfia az alkotmányról, az Országgyűlésről, a központi állami szervekről és a választási rendszerekről* (harmadik átdolgozott és bővített kiadás). Parlamenti Módszertani Iroda, Budapest, 2012. 1347.

¹⁴ Soltész István (összeáll.): *Bibliográfia az alkotmányról, az Országgyűlésről, a központi állami szervekről és a választási rendszerekről* (negyedik átdolgozott és bővített kiadás). Szerző, Budapest, 2014. 1363.

¹⁵ Soltész István (összeáll.): *Bibliográfia az alkotmányról, az Országgyűlésről, a központi állami szervekről és a választási rendszerekről* (negyedik átdolgozott és bővített kiadás, 2015. évi lenyomat). Szerző-Országgyűlési Könyvtár, Budapest, 2015. 1363. Ez a kiadvány a 2014-es negyedik átdolgozott és bővített kiadás 2015. évi változata.

¹⁶ Nagy Miklós (szerk.) Panka Károly-Trócsányi György-Spóner Ferenc (összeáll.): *Az Országgyűlés Könyvtárának katalógusa I. Közjog és közigazgatási jog. II. Közgazdasági és pénzügyi irodalom 1866-1928*. Pesti könyvnyomda, Budapest, 1929-1932. LXIII., 517., 1334.

¹⁷ http://dlib.ogyk.hu/view/action/singleViewer.do?dvs=1484589652108~555&locale=hu_HU&VIEWER_URL=/view/action/singleViewer.do?&DELIVERY_RULE_ID=10&search_terms=dt2soltesz&adjacency=N&application=DIGITool-3&frameId=1&usePid1=true&usePid2=true (2017. január 15.)

¹⁸ Magyar könyvészet 1712-1920... fülszöveg.